

Як бачимо із наведених даних частка вкладів в цінні папери в кредитно-інвестиційному пакеті банків України є досить незначною. Загальний тренд питомої ваги інвестицій у цінні папери протягом 2008-2014 років має негативну тенденцію, що дає змогу стверджувати, що вітчизняні банки не приділяють значну увагу інвестиційній діяльності, а зосереджуються на кредитних операціях.

Зменшення обсягів інвестицій обумовлена безпосередньо недосконалістю вітчизняного фондового ринку, що не дає змогу банкам більш активно брати участь в інвестуванні в цінні папери. Ця ситуація на сучасному етапі підкріплена кризою на валютному ринку, що в свою чергу не дає можливості розвиватися інвестиційній діяльності банків. Хоча саме дані грошові потоки можуть суттєво підтримати реальний сектор економіки, який конче потребує банківських інвестиційних коштів.

Список літератури:

1. Воробйова О.І. Аналіз тенденцій в інвестиційній діяльності банків України/ О.І.Воробйова// Экономика и управление.-2009.-№1.-с.10-16
2. Єпіфанов А.О. Операції комерційних банків: навч. посіб./ А.О.Єпіфанов, Н.Г. Маслак, І.В. Сало.-Суми: ВТД «Університетська книга», 2007.-523 с.
3. Захарін С.В. Кредитування інвестиційної діяльності/ С.В. Захарін//Фінанси України.-2004.-№4.-с.97-105
4. Асоціація Українських банків// [Електронний ресурс].-Режим доступу:<http://aub.org.ua/>

Ivanna CHAIKOVSKA

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie (Polska)

Kierownik badania:

profesor Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (Polska),

dr hab. Ewa Miklaszewska

PERSPEKTYWY WPROWADZENIA BUDŻETU PARTYCYPACYJNEGO W UKRAINIE: IMPLEMENTACJA DOŚWIADCZENIA ZAGRANICZNEGO

Obserwując współczesne zmiany i inicjatywy w obszarze decentralizacji władzy, zarówno na świecie, jak i w Europie, można dostrzec pewną tendencję, związaną z zaangażowaniem mieszkańców do bezpośredniego wpływu na kształt miejsc, w których mieszkają, pracują i żyją. Angażowania obywateli w rozstrzyganie kwestii budżetowych jest całkiem nowym wymiar na świecie, jaki wprowadziło brazylijskie miasto Porto Alegre w 1989 r., wykorzystując procesy decyzyjne, w ramach których mieszkańcy współtworzą budżet danego miasta lub instytucji, tym samym współdecydując o dystrybucji określonej puli środków publicznych – to zjawisko zostało określone w literaturze i praktyce naukowej jako budżet partycypacyjny.

Budżet partycypacyjny (ang. Participatory Budgeting) – jedna z form demokracji uczestniczącej na poziomie lokalnym, jaka przewiduje „systemowy” mechanizm włączania mieszkańców w decydowanie o sprawach budżetowych społeczności lokalnej [1]. Budżet partycypacyjny jest jednak pojęciem bardzo szerokim. W klasycznym rozumieniu (prezentowanym m.in. w Porto Alegre), wprowadzenie takiego budżetu wymaga całkowitej zmiany sposobu myślenia o zarządzaniu miastem – oznacza to konieczność odejścia od klasycznej demokracji przedstawicielskiej oraz demokracji bezpośredniej na rzecz demokracji partycypacyjnej. W wąskim ujęciu, budżet partycypacyjny jest demokratycznym

procesem, w którym członkowie społeczności lokalnej bezpośrednio decydują, jak wydatkować część środków budżetu jednostki administracyjnej.

Kształt, jaki przyjmuje budżet partycypacyjny w danej społeczności, zależy jest od jej aktualnej sytuacji społecznej, politycznej czy ekonomicznej. Konkretnie rozwiązania związane z wprowadzaniem danego budżetu i ilość środków powinny być dopasowane do lokalnych warunków, ale ze wspólną ideją – oddania części decyzji obywatelom. Główną przesłanką jest realne współdecydowania, o jakiej bardzo wyraźnie wysławia się jeden z uczestników procesu w Brazylii: „Kiedy czujemy, że to my podjęliśmy decyzję – to jest budżet partycypacyjny. Kiedy mamy wrażenie, że decydował ktoś inny – to nie jest budżet partycypacyjny” [2]. W literaturze naukowej Europy zostały zidentyfikowane podstawowe zasady budżetu partycypacyjnego [1]:

- wiążący charakter –zapewnienia realizacji wybranych propozycji inwestycyjnych, monitorowania i rozliczania wybranych do realizacji projektów;
- przedmiotem dyskusji jest ograniczone środki finansowe – uczestnicy danego budżetu muszą znać dokładną kwotę, jaką zarządcy oddali im do dyspozycji;
- cykliczność – procesy dialogu obywatelskiego i partycypacji powinny być stałym elementem zarządzania miastami, uzasadnione kształtowaniem budżetu, który przecież powstaje rokrocznie;
- publiczna dyskusja – na przynajmniej jednym z etapów mieszkańcy spotykają się i debatują między sobą, co zapewnia wymianę poglądów;
- powszechność udziału mieszkańców – uczestnictwo w tym procesie powinno być dostępne dla wszystkich mieszkańców miasta.

Sukces brazylijskiego miasteczka spowodował lawinowe kopiowanie zastosowanych tam rozwiązań przez kolejne miasta i państwa, obejmując swoim zasięgiem Amerykę Północną, Afrykę, Azję i Europę, tworząc ponad 25-milionową rzeszę obywateli zaangażowanych obecnie w różne formy partycypacji budżetowej, która stale rośnie. W Europie proces ten zaczął się powoli rozprzestrzeniać w 2000 r. Obecnie idea partycypacji obejmuje m.in. takie kraje, jak: Hiszpania, Francja, Włochy, Wielka Brytania, Niemcy, Albania, Armenia, Bułgaria, Mołdawia, Polska.

Dla przykładu, pomysł wprowadzenia pierwszego w Polsce budżetu partycypacyjnego pojawił się w 2010 roku w Sopocie, gdzie zapisano plan poddania obywatelskiemu wydatkowaniu poniżej 1% wszystkich wydatków z budżetu miasta (ok. 3 mln złotych) i powołano Komisję Rady Miasta ds. budżetu obywatelskiego. Jak twierdzi Wojciech Kłębowski, badacz budżetów partycypacyjnych, „gdy w 2011 roku w Sopocie doprowadzono do realizacji pierwszego w Polsce budżetu partycypacyjnego, mało kto się spodziewał, że ten odosobniony eksperyment wkrótce zyska status jednej z najpopularniejszych w naszym kraju inicjatyw mających na celu włączanie mieszkańców w proces zarządzania miastami” [3]. Tymczasem w 2014 roku już co najmniej 40 miast w Polsce realizowało budżet partycypacyjny, planując część wydatków na 2015 rok. Kwoty w rozporządzeniu mieszkańców wahały się w Polsce na ogół od kilkuset tysięcy do rekordowych 25 mln zł w Warszawie, rzadko jednak przekraczają 1 % budżetu miasta [4].

Najważniejsze to, że dyskusja z mieszkańcami przynosi wymierne efekty przez ich bezpośrednie włączenie w dokonywanie wyborów dotyczących terenu, na którym mieszkają. Sprzyja integracji i aktywizacji mieszkańców, wymianie poglądów i opinii, realizuje cele edukacyjne i przyczynia się do budowy właściwych postaw obywatelskich, jak również sprzyja racjonalnemu wydatkowaniu pieniędzy publicznych. Zwiększa się świadomość publiczną mieszkańców, ich zaangażowanie w sprawy obywatelskie, a dzięki

temu wzrasta również efektywność rządów oraz skuteczność i przejrzystość procesów decyzyjnych [1].

Budżet partycypacyjny najlepiej sprawdza się w podejmowaniu decyzji dotyczących polityki terytorialnej, ponieważ mieszkańcy nie tylko ustalają priorytety inwestycyjne oraz działania, które należy przeprowadzić, ale przede wszystkim tworzą razem koncepcję „wspólnego dobra” dla swojego miasta, co sprzyja urzeczywistnianiu się zasady sprawiedliwości społecznej [2]. Dzięki przyjętemu by takiemu modelowi, stawiającemu na długotrwałe podejmowanie decyzji, współpracę i rozmowę o interesie wspólnym potencjalne jest uzyskanie długofalowych efektów takich jak: racjonalizacja publicznych wydatków, budowa lokalnych partnerstw międzysektorowych, realizacja oczekiwań mieszkańców.

Uważamy, że wielki perspektywy wprowadzenia budżetu partycypacyjnego istnieją dla Ukrainy, w procesie czego mieszkańcy nie tylko dążyłyby do zaspokojenia swoich potrzeb, ale również nauczyłyby się globalnego spojrzenia na budżet i problemy redystrybucji finansów publicznych. Dzięki temu mogłyby stać bardziej świadomymi obywatelami i partnerami dla rządzących. W związku z czym, ukraińskie samorządy mogą zastosować wdrożenie budżetu partycypacyjnego jako elastycznego, politycznie neutralnego narzędzia, które w oparciu o szereg otwartych spotkań mieszkańców skutecznie podnosi efektywność realizacji polityki miejskiej, a także ociągnieliby szereg korzyści co przynosi budżet partycypacyjny w krótko i długotrwałej perspektywie.

Z naszego punktu widzenia, Ukraina potrzebuje wprowadzenia budżetu partycypacyjnego jako części znacznie większej reformy administracyjnej polegającej nie na umożliwieniu mieszkańcom decydowania o części środków publicznych, lecz – w kierunku zmiany filozofii funkcjonowania miasta jako wspólnoty politycznej, w której społeczność jest traktowana po partnersku i decyduje o priorytetach inwestycyjnych. Dlatego, myślimy, że wprowadzenia stosowania corocznie budżetu partycypacyjnego w samorządach ukraińskich może być uznana za część reformy codo decentralizacji władzy publicznej w Ukrainie, jaka obecnie przeprowadza się.

Zastanawiając się nad tym, jak zaprojektować mechanizm budżetu partycypacyjnego w Ukrainie, powinniśmy szukać inspiracji w procedurach zastosowanych w innych miastach, w szczególności z podobnym etapem rozwoju i najbardziej efektywnymi skutkami. Z naszego punktu widzenia taki państwami (miastami) są Brazylija (Porto Alegre) i Polska (Sopot). W wyniku przeanalizowanego doświadczenia tych dwóch miast, w procesie realizacji budżetu partycypacyjnego jako części reformy polityki miejskiej w Ukrainie potrzebne przeprowadzenia następujących etapów:

1. Rozpoznanie lokalnych zasobów, czyli ustalenie kto jest zainteresowany wprowadzeniem budżetu partycypacyjnego, a kto nie i z jakich powodów, a także, w jakich kwestiach ich motywacje do zaangażowania się w budżet partycypacyjny są wspólne, a w jakich rozbieżne.

2. Mobilizacja, wymagania mobilizacji jak najszerszego grona mieszkańców.

3. Powołanie zespołu koordynującego utworzenie i przeprowadzenie budżetu partycypacyjnego. W jego skład powinni wchodzić przedstawiciele urzędu miasta, rady miasta, instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych, jak również naukowcy (m.in. badacze budżetu partycypacyjnego) i oczywiście sami mieszkańcy.

4. Wypracowanie precyzyjnej metodologii budżetu partycypacyjnego. Na tym etapie powinni być omówione takie kwestje: podział terytorialny miasta w ramach budżetu partycypacyjnego, prawo do uczestniczenia i koordynacja, priorytety inwestycyjne i selekcja propozycji, proces edukacyjny i wymiana informacji.

Co ważne, proces przygotowania budżetu partycypacyjnego wymaga więcej czasu, cierpliwości i odpowiednich nakładów finansowych. Jakość przygotowań bezpośrednio przekłada się na jakość budżetu partycypacyjnego.

1. Przeprowadzenie i monitoring budżetu partycypacyjnego. Monitoring powinien dotyczyć zarówno naocznych efektów wdrożenia budżetu, jak i tego, jak jest on postrzegany przez poszczególnych „aktorów.” Identyfikowanie głosów niezadowolonych jest kluczowe dla ciągłego ulepszania metodologii budżetu partycypacyjnego.

2. Ocena wad i zalet procesu, jego osiągnięć i porażek, która pozwala na zaproponowanie modyfikacji w następnym roku.

Podsumowując, dla efektywnego wprowadzenia budżetu partycypacyjnego w Ukrainie wymagane współdziałanie trzech podstawowych czynników. Po pierwsze, wprowadzenie tego instrumentu wymaga silnego wsparcia ze strony władz publicznych. Na etapie włączenia obywateli w proces przygotowywania projektu budżetu instrumenty te muszą przede wszystkim zyskać poparcie organów władzy wykonawczej, które nie będą blokować tych procedur i będą gotowe zrezygnować z wykonywania części własnych kompetencji, przekazując je obywatelom. Po drugie, mechanizmy te efektywnie funkcjonować mogą wyłącznie w społeczeństwie obywatelskim, które będzie chciało i będzie miało realną możliwość w nich uczestniczyć. Jak wynika z analizy empirycznej, bezpośrednie formy udziału obywateli w sprawowaniu władzy odnoszą największe sukcesy w społeczeństwach lokalnych, w których widoczna jest działalność stowarzyszeń, organizacji pozarządowych i innych ruchów społecznych. Ostatnim ważnym elementem jest oczywiście posiadanie środków finansowych umożliwiających realizację projektów wybranych przez obywateli. Niemniej jednak, uprawnienie obywateli w kwestiach budżetowych może być najpełniej realizowane wtedy, gdy w ogólnym budżecie danej jednostki administracyjnej przewidziana zostanie pewna pula środków, których przeznaczenie zależeć będzie wyłącznie od dyskrecjonalnej decyzji obywateli.

Literatura:

1. Kłębowski, W. Budżet partycypacyjny. Krótka historia obsługi, Instytut Obywatelski, Warszawa 2013, S. 8.
2. Allegretti, G. Budżet partycypacyjny: definicje i wyzwania innowacyjnego narzędzia z perspektywy praktycznej, Center for Social Studies, Uniwersytet w Coimbrze 2012 http://partycypacjaobywatelska.pl/uploads/Giovanni%20Allegretti_opening_PL.pdf
3. Szaranowicz-Kusz, M. Budżet partycypacyjny. Jak mieszkańcy mogą współdecydować o budżecie miasta?, Stołeczne Centrum Współpracy Obywatelskiej, Warszawa czerwiec 2014, <http://www.poledialogu.org.pl/wp-content/uploads/2014/09/Budzet-partycypacyjny.-Jak-mieszkanicy-moga-decydowac.pdf>
4. Kraszewski, D., Mojkowski, K. Budżet obywatelski w Polsce, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2014, http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Masz%20Glos/Budzet_obywatelski_w_Polsce_D._Kraszewski_K._Mojkowski.pdf

Юлія ЧУМАК

*студентка кредитно-економічного факультету
ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана»*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ДОСТАТНОСТІ ЗОЛОВОАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ

Тенденції останніх років свідчать про зростання обсягу золотовалютних резервів на міжнародному рівні, навіть не зважаючи на кризові періоди. При цьому їх збільшення відбувалося не тільки за рахунок зростання світових цін на первинні ресурси, але й завдяки монетарним факторам.